

פרשת שמות
כניסת שבת: 16:34
צאת השבת: 17:29
רבנו תם: 18:07
אופק תל אביב
כ"ה טבת התשפ"א

"עשרת מדרשי ארזות" בית תורה וחכמה

בית מדרש יום והצות לילה, לימוד משניות והוזהר הקדוש לעילוי נשמת הנפטרים. ובית המהוי לנזקקים על שם ולעילוי נשמת מור מרן הראשון המקובל האלקי הגה"צ הרב מרדכי אליהו זצוק"ל זיע"א ולעילוי נשמת הצדיקים הקדושים: רבי יעקב רבי ישראל רבי מאיר ורבי אלעזר למשפחת אבותצירא זיל"א ולע"נ הגאונים הצדיקים: מרן הראשון צ"צ הרב עובדים זסוף זמ"ר הרב זרם אברהם זצוק"ל זיע"א

פרשת השבוע
מתורת מרן
הראשון זיע"א

מעלת תפילתן של שפרה ופועה

"ויאמר מלך מצרים למיילדת העברית אשר שם האמת שפרה ושם השנית פועה" (א', ט"ו)

"פועה – זו מרים, על שם שפועה ומדברת והוגה לולד כדרך הנשים המפייסות תינוק הבוכה" (רש"י).

על הפסוק (ל"א, ב) "בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה" אומרים חז"ל, שחור היה בנו של כלב, וכלב היה בעלה של אפרת, ככתוב (דברי הימים א' ב', י"ח-י"ט): "וכלב בן חצרון הוליד... ויקח לו כלב את אפרת ותלד לו את חור". דוד המלך יצא מזרעו, ועל כן הוא נקרא "איש אפרתי".

"אפרת זו מרים, ולמה נקרא שמה אפרת? שפרו ורבו ישראל על ידה" (מדרש רבה פרשה א', י"ז). ויש להבין: וכי בגלל שהיתה אפרת מיילדת, נחשב הדבר שפרו ורבו על ידה?

אלא אומרים חז"ל: בדרך כלל בעת הלידה יש סיבוכים, הן בגלל חולשת האם, והן בגלל חולשת הוולד. בפרט במצרים, שבה הנשים עבדו עבודת פרך גם בתקופת ההריון, וסביר היה שילדו ילדים פגומים. כמו כן עלול היה לקרות שהיולדת תמות בעת הלידה מחמת חולשה, או מכך שהיו יולדות שישה בכרס אחת (מכילתא בא פרשה י"ב). וכשראו שפרה ופועה שהאם במצב קשה או שהעובר מת במעיה או שהוא נולד פגום או מחוסר אבר, היתה פועה ואומרת: אם יצא הוולד לא בריא יש חשש שהנשים העבריות תאמרנה ששמענו לגזרת פרעה, ואנו עשינו את הולד עיוור, חיגר וכיוצא. לכן היתה מתפיללת ואומרת: ריבונו של עולם, שלח רפואה שלימה לילד הזה, והקב"ה שמע לתפילתה, נמצא שעל ידה פרו ורבו ישראל (ענין מדרש רבה א' על הפסוק: "ותחין את הילדים").

לפי זה מובן מדוע הדגישה התורה שהעם התעצם 'מאוד', על פי האמור לעיל שבדרך הטבע יש אחוז מסוים של לידות שבהן התינוק מת ליע. אך כאן היטיב הקב"ה עם המיילדות, מהטעם שאם יהיו אפילו מעט מאוד תינוקות מתים, היו אומרים שזה בגלל המיילדות שמקיימות את צו המלך להרוג אותם. על כן עשה הקב"ה נס מעל דרך הטבע, ולא מת שום תינוק בלידה. כולם חיו, ולא רק שחיו, אלא אף גדלו והתחזקו שלא כדרך הטבע, והיו שכתוב: "וירב העם ויעצמו מאד"

מעלת פה שעתיד לדבר עם השכינה

"וקראתי לך אשה מייקת מן העברית ותיקן לך את הילד" (ב', ז')

"מלמד שהחזירוהו למשה על כל המצרות כולן ולא ינק. אמר: פה שעתיד לדבר עם השכינה ינק דבר טמא:!" (סוטה י"ב ב:).

לכאורה יש להקשות: מדוע סירב משה לינק משה לינק חלב מהמצריות? הרי הוא היה במצב של פיקוח נפש! חודש סיון הוא חודש חם, וגם המקום היה ארץ מצרים, ארץ חמה! **נראה** לבאר את דברי הגמרא באופן הבא: אמר משה רבנו, כיון שאני עתיד לדבר עם השכינה בעוד שמונים שנה, אם כן מובטח לי מהקב"ה לחיות עוד שמונים שנה. לכן הרשה משה לעצמו שלא לשתות חלב גויה (אבל בעלמא אדם לא יסמוך על הנס. ועיין מסכת סוטה י"ב ב:).

ויברח משה מפני פרעה

"ויברח משה מפני פרעה" (ב', ט"ו)

על פסוק זה מביאים חז"ל במדרש (ענין מדרש תנחומא מסעי, ובליקוט סיפורים עמוד י"א): **מעשה** במלך גוי ששלח גזרות רעות מן המלכות לגדולי ציפורי בשבת. באו ושאלו את רבי אלעזר בן פרטה מה לעשות. אמר להם: עד שאתם שואלים אותי, לכו ושאלו את יעקב ואת משה ואת דוד. ביעקב כתיב (הושע י"ב, א): "ויברח יעקב שדה ארם"; במשה כתיב (ב', ט"ו): "ויברח משה מפני פרעה"; בדוד כתיב (שמואל א' י"ט, י): "ודוד נס וימלט".

יש להבין: מדוע לא ענה להם תשובה ישירה: "תברחו!"

אלא יש לומר, שרבי אלעזר בן פרטה חשש שהיו שם מרגלים, ולכך ענה לשואלים בלשון רמז, ובאומרו: "תשאלו את משה רבנו" וכיוצא להם שיברחו מהמקום (דברי מרדכי)

תנא דבי אליהו
חידושים בפרשה
מבית מדרשו

דס קר ודס חס

רחמנות של אם עבריה

כשמסופר בפרשתנו על סירובן של המיילדות העבריות לעשות כמצוות פרעה, מתאר זאת הכתוב: "ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים, ותחין את הילדים" (שמות א' יז). כשמתבוננים בכתוב זה, נראה לכאורה שסוף הפסוק מיותר. אם המיילדות לא הרגו את הילדים כדבר פרעה, אז ברור הדבר שהן החיו את הילדים!

חז"ל מסבירים זאת, שהמיילדות לא הסתפקו בכך שיעברו על החוקי של מלך מצרים, אלא הן גם נתנו לילדים אוכל ומזון, אהבה ומילים טובות. ודבר זה אף מוסבר בפרוש המילולי של שמותיהן: שפרה – משפרת את הוולד, פועה – פועה לתינוקות.

על התוספת הזאת באה שאלתו של פרעה בכפילות לשון: "ויקרא מלך מצרים למיילדות ויאמר להן מדוע עשיתן הדרך הזה ותחין את הילדים?". פרעה לא הסתפק בשאלה אחת כמו: "למה עשיתן את הדבר הזה?" או "למה החייתן את הילדים?". הוא בעצם אומר: "גם אם אני יכול להבין למה לא הרגתן את הילדים, הרי שאינני יכול להבין למה נתתן להם חיות וסיפקתן להם חלב, חום ואהבה".

אך יוכבד ומרים לא מתחמקות מתשובה אמיתית, הן אומרות לו בפה מלא: דע לך, פרעה, כי אנו, בנות ישראל, איננו כמו המצריות. אנו מלאות חיוניות – "חיות הנה". אנו לא מסוגלות לראות ילד בוכה מבלי לתת לו אוכל. לא מסוגלות לראות ילד רועד מקור מבלי לכסות אותו. לא יכולות לראות ילד כואב ובודד, ולהישאר אדישות!

המאבק של יוכבד ומרים מול העריץ צמא-הדמים, נראה מלכתחילה חסר סיכוי. כל הכוח וכל החוק נמצאים בידיים שלו. הוא זה שקובע מה מוסרי ומה צודק, ואילו הן בסך הכול שתי נשים שלא משקרות את עצמן, שלא נכנעות לטשיפת המוח של פרעה ויועציו. והן גם לא נכנעות לקולות המיואשים מעם-ישראל.

לידה של יהודי - קירוב הגאולה

כיום אין אנשים בעולם שיצדיקו את מנהגו האכזר של פרעה להטביע ילדים ביאור או להתרחץ בדמם. אך אותם אנשים שמנהגו של פרעה נראה להם נורא ואיום, יכולים להתייחס בסלחנות לחיתוך ילדים חיים במעי אדם. לדעתם זה "חוקי לחלוטין", זה "מוסרי". וכל זה, למרות שהעוברים הללו כואבים בדיוק כמו תינוק שנולד. למרות שיש להם ידיים ורגליים, ראש ועיניים, רק קצת יותר קטנים.

למה זה "בסדר" להרוג עוברים שיש להם לב ויש להם נשמה? רק בגלל ש"ועדה מייעצת" החליטה שמותר לרצוח עוברים? גם במצרים הייתה ועדת רופאים שהחליטה שמותר למלך לרצוח בדם של ילדים יהודים!

הלב של יוכבד ומרים צעק שאסור להרוג ילד שנולד ואסור להרוג ילד שלא נולד. הוזהר הקדוש אומר, כי מי שמרשה לרופאים לרצוח את העובר שבקרבה – הורסת את הבניין של הקב"ה. הוזהר הקדוש אומר עוד, כי בזכות הנשים שלא הרגו את העוברים שלהן – זכו ישראל ונגאלו ממצרים!

גם כיום אנחנו בדור של גאולה. הגמרא (יבמות סב) אומרת, שמישיח בן-דוד יגיע – כשהנשמות שמחכות לבוא לעולם יגיעו הנה ויעשו את תפקידן. כל לידה של יהודי – מקרבת את הגאולה! גם כיום מנסה הרע העולמי למנוע את הגאולה. מאות אלפי ילדים יהודים נחתכו במעי אדם בגלל החולשה הזאת.

כל אישה שרוצה לנצח את אויבינו, צריכה לדעת כי הגאולה תלויה בהחלטה האמיצה שלה ללדת ולנצח כמו שפרה ופועה והאימהות במצרים. לנצח את הפחד ואת היועצים הרעים שמראים פנים כאילו רוצים את טובתה. לנצח את הרעעה שמנסה לעצור את הגאולה של עם ישראל.

שנדע כל אישה עבריה, כי מי שקובע מה מותר ומה אסור – זאת לא "ועדה", גם אם יושביה הם רופאים וגם אם הם בחלוקים לבנים. אלוקים הוא היחיד שנותן את החיים והוא היחיד שיכול לקחת אותם, "מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה!"

"אביהם של ישראל על התורה"

הלכות שבת
מפסקי מרן
הראש"ל צ"ע"א

דיני חזרה והנחה בשבת (המשך)

חימום דגים בלי רוטב

כד - מותר לחמם בשבת דגים שנתבשלו כל צורכם ואין בהם רוטב, על גבי מיחם או על גבי צלחת הפוכה על הפלטה בשבת [אך אסור לחממם ישירות על הפלטה]. אבל דגים שיש בהם רוטב אסור לחממם על גבי המיחם בשבת.

דגים עם רוטב קרוש

כה - דגים עם רוטב קרוש, לספרדים מותר לחממם [ע"ג מיחם או סיר הפוך], ובלבד שידאג שלא יגיעו לידי יד סולדת בהם וראוי שיעמיד על כך שומר, ולאשכנזים בכל אופן אסור לחממם.

הפשרת בקבוק שתיה קפוא

כו - לנוהגים כדעת השו"ע מותר לתת נוזל קפוא [כגון: בקבוק מים או מיץ קפוא או שקית חלב קפואה] מול חום השמש לכתחילה, כדי שיימס. ולנוהגים כדעת הרמ"א אסור לעשות כן לכתחילה (משום נולד) אלא אם מניח נוזל קפוא שיימס בתוך המים.

כז - אסור גם לספרדים להניח בקבוק שתיה קפוא על מנת להפשירו קרוב להסקה או לסיר החמין, במקום שיכול להגיע ליד סולדת בו, אך מותר להניחו במרחק מה ממקור החום באופן שלא יגיע לחום שיד סולדת בו אפילו אם ישהה שם זמן רב.

הנחת חלה על "פלטה"

כח - אסור להניח בשבת חלה וכדו' על ה"פלטה" או על גבי כירה אפילו היא גרופה וקטומה.

הפשרת חלה וחימומה

כט - מותר להוציא חלה וכדו' מן ההקפאה ולהניחה על גבי מיחם שעל "הפלטה".

ניקוי חלה מקרח

ל - המניח לחם או חלה על המיחם צריך לנקותם מטיפות מים קפואות שעליהם (משום בישול). ויש להיזהר לא להסיר את טיפות המים הקפואות בידיים אלא לנער את הלחם/חלה עד שיפלו מאליהם, וטעם הדבר הוא שיש מי שאומר שיש בהסרת הטיפות בידיים איסור "בורר", אבל בדרך של ניעור הטיפות הרי זה שינוי גדול שאין לך שינוי גדול ממנו.

כיסוי חלה בבד כיסוי המיחם

לא - אסור להניח חלה מתחת לשמיכות וכדו' המכסות את המיחם.

הפשרת חלה למוצאי שבת

לב - אסור להפשיר חלה בכוונה להשתמש בה במוצאי שבת, מכיון שיש בזה הכנה מקודש לחול.

הצננת לחם

לג - אסור להצניח לחם [לעשותו צנימים] בשבת, משום שזה קרוב לאיסור דאורייתא, לכן אסור להניח פיתה או חלה על גבי המיחם כדי שיתקשה והיה צנימים ("מאמר מרדכי" שבת. פרק נ"א)

סיפור השבוע

מעשיהם של צדיקים

חכם יצחק כדורי זיע"א

לכבוד הילולת הצדיק-כ"ט טבת, נביא את הספדו של מרן הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

אדם גדול שמת אין לנו חליפתו, אין לנו תמורתו. הגמרא במסכת מועד קטן (דף כה ע"ב) אומרת: "רוכב ערבות שש ושמח בבא אליו נפש נקי וצדיק". הקדוש ברוך הוא שש ושמח לקבלה כשבאה נשמה נקיה וצדקת. ועכשיו הקדוש ברוך הוא שמח כשמקבל נפש זכה וברה, נפש נקייה ונפש נקי וצדיק. הבכי הוא עלינו, הוא הולך למנוחות, הבכי עלינו! אותנו עזבו לאנחות. הגמרא אומרת (מגילה ו ע"א) על רבי זירא שנולד בבגדד, כמו שהמנוח נולד בבגדד, עלה לארץ ישראל וכשנפטר - "פתח עליו ההוא ספדנא: 'ארץ שנער הרה וילדה ארץ צבי גדלה שעשויהי". גם המנוח נולד בארץ שנער, בבבל, אבל כאן גדל, למד ופרח.

מורי ורבותי! קשה היום לישראל, כיום בא השמש בצהרים (מיו"ק כה ע"ב). אנחנו נמצאים במצב קשה מאד - קשה מבחינה רוחנית, קשה מבחינה בטחונית, קשה מבחינה כלכלית, ואני גם רומז ואומר נוסף עלינו שונאינו - מלאה הארץ חמס מפניהם ואין לנו להשען רק על אבינו שבשמים. היה אחד בינינו, אחד מיוחד, אוהב ישראל, שהתפלל עלינו תמיד, היה מתפלל על הכלל, היה מתפלל על הפרט, היה משיירי כנסת הגדולה - ממש מזקני הרבנים, גדול המקובלים, היה ממש משיירי כנסת הגדולה. הוא ראה את גדול עוזו ותפארתו - ראש כל בני הגולה, בעל ה"בן איש חי" ע"ה. הוא היה תלמיד מובהק של מו"ר אבי ועטרת ראשי, הגאון הגדול המקובל האלקי ראש המקובלים בעל "כרם שלמה", עליו אמר הבן איש חי ע"ה, על אבי ע"ה: "נשמה כזאת עוד לא ירדה לעולם".

"שמעון הצדיק היה משיירי הכנסת הגדולה, הוא היה אומר: על שלשה דברים העולם עומד: על התורה, על העבודה ועל גמילות חסדים" (אבות א, ב). **תורה** למד, תורה לימד. מורי ורבותי! עלינו ללמוד ממנו לקבוע עתים לתורה. **תפילה** - עבודה זה תפילה. תפילתו היתה זכה, תפילתו היתה ברה, תפילתו היתה בסידור של המקובלים על פי הרש"ש, זכותו תגן עלינו. **גמילות חסדים** - כמה חסד עשה, כמה חולים התפלל עליהם ונהיו בריאים. היו חולים שהגיעו עד שערי מות והרופאים הרימו ידיהם, אין מה לעשות רק קריאת שמע לקרוא, רח"ל. באו לצדיק והתפלל עליהם וקמו ממטתם, כמו תחיית המתים. כמה עקרונות נפקדו מהקמיעות שלו, אין לך חסד גדול מזה. **יהי רצון** שיעמוד בתפילה עם כל הצדיקים ועם כל החסידים ועם כל אלה שנשמתם נמצאת בגן עדן להתפלל שהקדוש ברוך הוא יאמר די לצרותינו, יחיש את גאולתנו ולא נהיה אנחנו כמו מחכים לאיזה אדם אחר, אנחנו מחכים רק לגואל צדק. וחו"ל אומרים: "ותפילה ותשובה וצדקה מעבירים את רוע הגזירה".

רבותי, אנחנו צריכים להרבות בתשובה ומעשים טובים ולחזור בתשובה. מורי ורבותי, כולנו נצחק כאחד: חטאנו, עוינו, פשענו! ריבונו של עולם! תמחל לנו על כל חטאינו, על עונותינו ועל כל פשעינו. בזכות זה הקדוש ברוך הוא ישלח משיח צדקנו ונראה אנחנו בביאת הגואל בבנין בית המקדש במהרה בימינו, אמן. ("דברי זכרון")

☎ ☎ ☎ ☎

להצטרפות ללימוד יומי מתוק מדבש

בוואטאפ שלחו "לימוד יומי" ל:

054 - 44 77 562

☎ ☎ ☎ ☎

לקבלת העלון במייל
ateretme@gmail.com

☎ ☎ ☎ ☎

לצערנו, עקב מגבלות משרד הבריאות
לא יתקיימו תפילות ושיעורים בבית מדרשנו
עד להודעה חדשה

**רוצים להקדיש יום ולילה של לימוד תורה בבית מדרשנו
או סלי מזון לנזקקים ל: ברכה, הצלחה, רפואה שלמה,
דיווג הגון או לעילוי נשמת?
פנו ל: בית תורה וחסד-עטרת מרדכי אליהו" רחוב הרב זכריה מדאר 31 רחובות.
ateretme@gmail.com | 08-9397933 | 054-4477562**

העלון מוקדש לעילוי נשמת:

משו בן פרחא, חוטאו בן צבונה, אליהו בן מרים, בן ציון בן יוסף חיים ודבורה, איזו בן פרידה, אברהם בן זלגי, גבריאל בן פיבי, משה בן סעיד, סלימה סלמון בן זהרה, משה בן נסריה, זכריה בן משה, משה בן אברהם, יוסף בן טובה, מנחם בן יעקב, זכריה בן משה, זכריה בן שלום, דוד בן ליוה ויונה, ויקטור חואטו בן משה, גבריאל בן רוזינה, אברהם בן עיישה, יחיעם צוריאל בן עמרם, גילה בת בתיה, מרי מרים בת גרסיה, טניה בת רבקה, פני בת סולטנה, סולטנה בת שמחה, חנה חיון בת רחל, סעידה בת מוסא, גובהר בת סולטן, שרה בת ידידה,